

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В АГРОХОЛДИНГАХ

Майданевич Ю.П. – к.е.н., доцент

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

У статті обґрунтована необхідність організації обліку на підприємствах. Наведено особливості обліку, формування і передачі облікової інформації в агрохолдингах та вплив організації їх діяльності на організацію обліку. Обґрунтована необхідність постійного вдосконалення організації обліку в агрохолдингах з метою прискорення отримання інформації для управління підприємствами та своєчасного реагування на зміни в ринковому середовищі.

Ключові слова: облік, облікова інформація, управлінська інформація, організація обліку, агрохолдинг, дочірнє підприємство, материнське підприємство.

Вступ. На сучасному етапі розвитку економіки України найбільш ефективним суб'єктом аграрного ринку є аграрні холдинги, передумовою створення яких стали недосконалі земельні відносини, пов'язані з низьким попитом на сільськогосподарські угіддя, разом з їхньою доступністю.

Кожен з агрохолдингів є формою агропромислової інтеграції, що має вертикальний характер і утворюється шляхом об'єднання капіталів різних секторів економіки з метою забезпечення технологічної єдності та отримання прибутку. Перевагою агрохолдингів є: забезпеченість фінансовими ресурсами, можливість їх акумуляції, маневрування та оптимізації напрямів використання, диверсифікація бізнесу, розвинута спеціалізація, застосування сучасних інноваційних технологій, зменшення трансакційних витрат та уникнення монополізму посередницьких структур, оптимізація оподаткування, можливість залучення інвестицій та отримання кредитів, виробництво високоякісного, конкурентоспроможного продовольства тощо [4].

Ефективне функціонування агрохолдингів вимагає специфічних підходів до планування та управління, які базуються на даних бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік є одним з головних джерел інформації про виробничу та фінансово-господарську діяльність підприємств і їх об'єднань, яка необхідна для ухвалення та реалізації управлінських рішень. Проте, лише організована система бухгалтерського обліку дає можливість отримати необхідну інформацію для забезпечення управління господарською діяльністю підприємства. Особливо важливе значення сьогодні в умовах постіндустріального суспільства мають повнота та своєчасність отримання інформації на підставі даних бухгалтерського обліку для агрохолдингів, де дані передаються по вертикалі від дочірніх до материнських підприємств. І

лише правильно організований бухгалтерський облік буде сприяти підвищенню швидкості передачі інформації для своєчасного реагування на зміни в ринковому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації бухгалтерського обліку присвячена значна кількість праць як у вітчизняній, так і в світовій економічній науці. Дану тему досліджувало чимало вчених, зокрема Ф.Ф. Бутинець, Дерій В.А., В.П. Завгородній, В.В. Сопко, М.С. Пушкар, С.В. Свірко, В.С. Лень, Л.Г. Ловінська, Ковальов В.В., Кужельний М.В., Карпенко І.Л., Кутер М.І. та інші.

Існуючі праці характеризуються вагомими науковими результатами, однак залишається невирішеним ряд питань. Зокрема, потребують подальших досліджень особливості організації обліку в сільськогосподарських підприємствах та холдингах аграрного типу, недостатня урегульованість нормативними документами порядку організації бухгалтерського обліку, що ускладнює процес ефективного управління підприємствами внаслідок відсутності оперативної бухгалтерської інформації про затрати основної діяльності. Наявність невирішених питань щодо організації обліково-аналітичного забезпечення потреб управління дочірніми та материнськими підприємствами обумовлюють необхідність наукового обґрунтування і розробки теоретико-практичних рекомендацій щодо організації бухгалтерського обліку та підвищення її ролі в управлінні агрохолдингами.

Метою дослідження є розкриття сутності організації обліку та її особливостей в агрохолдингах, як основи отримання інформації для управління підприємствами та подальшого їх розвитку.

Організація бухгалтерського обліку повинна забезпечити інформаційні потреби власника та інвесторів. Питання організації бухгалтерського обліку, формування показників звітності залишаються на сьогодні надзвичайно актуальними для підприємств різних форм власності, розмірів та видів діяльності.

Результати дослідження. З розвитком ринкової економіки формуються внутрішньосподарські та зовнішні зв'язки підприємства, зростають потоки економічною та іншої інформації, яка має бути ефективно оброблена та перетворена в інформацію, корисну для обґрунтування та ухвалення рішень оперативного, тактичного, стратегічного порядку. Переважну частину інформації, особливо для ухвалення оперативних і тактичних рішень, надає система бухгалтерського обліку. Від того, як організований бухгалтерський облік на підприємстві, як він виконує свої облікові, контрольні, аналітичні ті інформаційні функції, певною мірою залежить рівень ухвалених управлінських рішень [2].

Організація бухгалтерського обліку — це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримки та підвищення рівня його організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального та інформаційного

забезпечення облікового процесу. Організацію бухгалтерського обліку можна визначити також як науково обґрунтовану сукупність умов, згідно з якими швидко, ефективно та раціонально здійснюється збір, обробка та зберігання бухгалтерської інформації, з метою оперативного контролю за ефективним використанням майна підприємства та наданням користувачам неупередженої інформації для ухвалення управлінських рішень [8].

Організація бухгалтерського обліку прямо впливає на діяльність підприємства, сприяє підвищенню її ефективності. Адже чим краще організований бухгалтерський облік, бухгалтерські служби, та тим ефективніше та оптимальніше підприємство здійснює свою діяльність. Якщо інформація завдяки оптимальній організації облікового процесу швидше буде передаватися до управлінського персоналу, то він з меншими втратами та більш результативно зможе відреагувати на ситуації виробничого та управлінського характеру.

За для забезпечення певного рівня організації бухгалтерського обліку перед ним постають певні завдання. Завдання організації бухгалтерського обліку визначаються, виходячи із завдань бухгалтерського обліку та передбачають:

- вибір методики ведення бухгалтерського обліку;
- вибір технології та техніки ведення бухгалтерського обліку;
- підбір облікового персоналу та забезпечення їх роботи.

Виконання завдань бухгалтерського обліку забезпечить своєчасне, повне, точне та безперервне відображення всіх господарських операцій, що здійснюються на підприємстві; обробку даних за допомогою певних процедур, прийомів і способів згідно отриманої інформації; складання на підставі отриманої інформації, зафіксованої в первинних документах, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності та її своєчасне надання зацікавленим користувачам. Рівень виконання завдань бухгалтерського обліку насамперед залежить від його організації.

Забезпечення високого рівня виконання завдань бухгалтерського обліку, чіткого порядку його ведення у сучасних умовах господарювання можливе за умови його раціональної організації. Раціональна організація бухгалтерського обліку визначає успішність фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки завдяки використанню інформації, яку надає бухгалтерський облік, суб'єкти управління підприємством отримують можливість забезпечити збереження та примноження позитивних результатів діяльності всього підприємства, а її відсутність або серйозні помилки в організації або у веденні призводять до втрати досягнутого успіху.

Організація бухгалтерського обліку супроводжує створення підприємства, та забезпечує його підготовку до ефективної діяльності. Без організованого бухгалтерського обліку неможлива діяльність суб'єктів господарювання, оскільки це суперечить чинному законодавству України.

Виступаючи передусім в якості методичної бази, організація бухгалтерського обліку забезпечує отримання, відображення та застосування

знань про принципи, форми й способи побудови процесу бухгалтерського обліку, отримання інформації про господарську діяльність підприємства [7].

Порядок ведення бухгалтерського обліку визначається чинним законодавством України, зокрема Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, Інструкцією по застосуванню плану рахунків.

Бухгалтерський облік організовується, перш за все, для отримання користувачами у будь-який момент часу інформації необхідної деталізації. Тому організовуючи бухгалтерський облік, необхідно пам'ятати, що він повинен існувати не ради самого себе, а для задоволення інформаційних потреб користувачів.

На організацію та побудову бухгалтерського обліку суттєво впливають галузеві особливості підприємств. Основними особливостями, що впливають на організацію обліку сільськогосподарських підприємств є: наявність природних факторів і технологічні особливості, які пов'язані із сезонністю виробництва; специфічна поведінка сільгоспвиробників на ринку; дія спеціальних режимів оподаткування; організаційні особливості діяльності сільськогосподарських підприємств; функціонування режимів державних закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію; наявність бюджетної підтримки товаровиробників та інші, що потребують належного обліку та контролю [5].

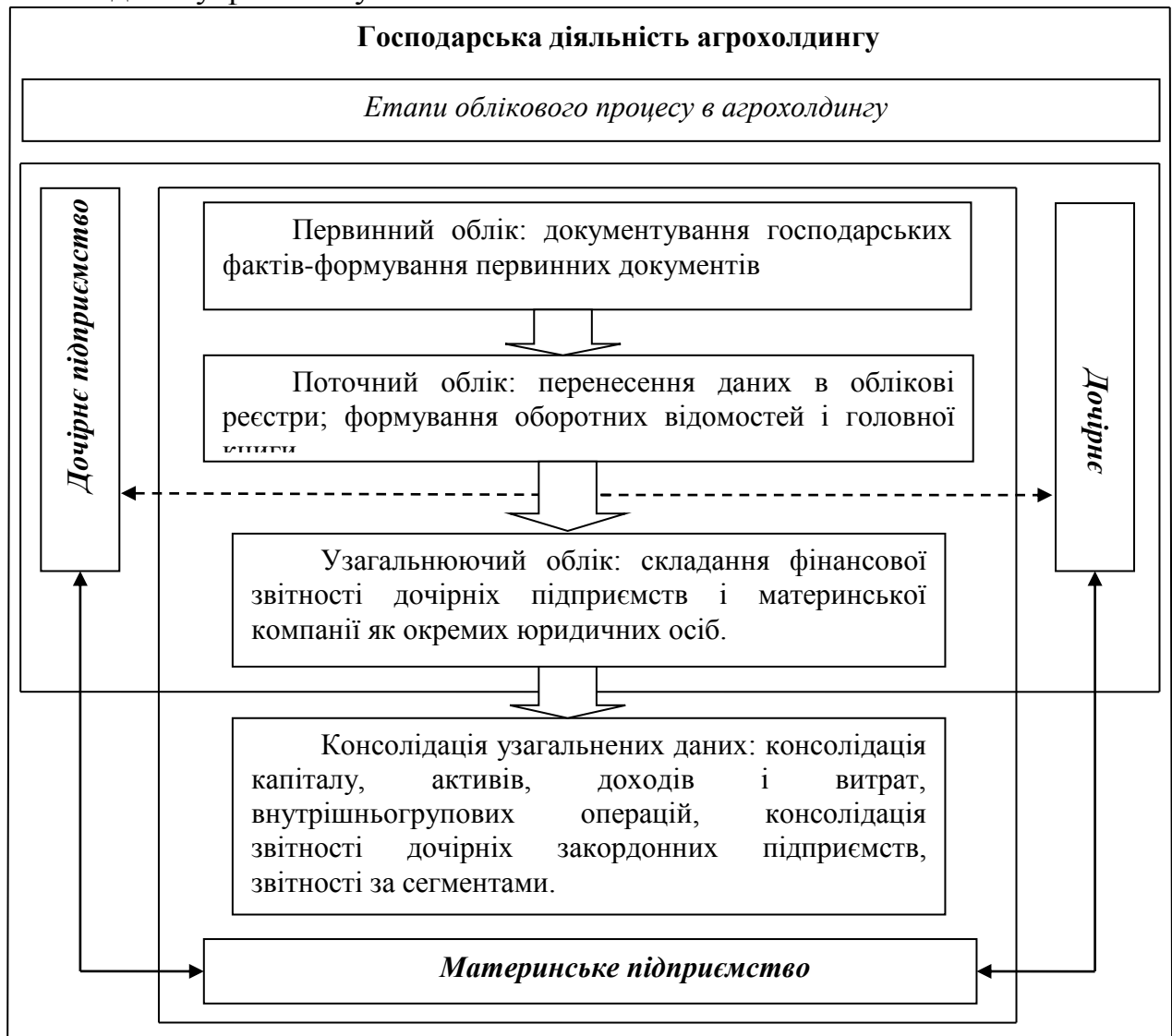
Агрохолдинги за своєю суттю, є бізнес-центрами з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Це специфічна форма володіння акціонерним капіталом, при якій материнська компанія, маючи контрольний пакет акцій інших підприємств, управляє ними та контролює їх діяльність, завдяки чому об'єднує їх в єдину організаційно-правову структуру з відповідними місією та цілями.

Враховуючи вище наведене можна зазначити, що крім перерахованих особливостей що впливають на організацію обліку сільськогосподарських підприємств до особливостей агрохолдингів додаються: участь материнського (головного) підприємства в капіталі дочірніх підприємств; характер зв'язків між підприємствами групи, багатоступеневість структури холдингу; у групі виникають вертикальні фінансові, правові та, при певних умовах, директивно-правові чи управлінсько-організаційні відносини, а також відносини послуг.

При здійсненні господарської діяльності агрохолдингу формується облікова інформація, первинний етап формування якої здійснюється в дочірніх підприємствах. Процес формування бухгалтерської інформації в агрохолдингу можна навести у вигляді рис. 1.

Облік в агрохолдингу з метою отримання достовірної інформації здійснюється у кожному структурному підрозділі. У дочірніх підприємствах здійснюється первинний та поточний облік, складається фінансова звітність, підприємства, при необхідності здійснюють обмін інформацією. Головне

підприємство агрохолдингу (материнська компанія) складає і оприлюднює консолідовану фінансову звітність.

----- обмін інформацією між дочірніми підприємствами;
 ————— передача інформації між дочірніми підприємствами та материнським.

Рис. 1. Процес формування та передачі облікової інформації в агрохолдингу

Наявність участі одного підприємства (материнського) в капіталі іншого підприємства (дочірнього), що забезпечує контроль першим фінансової та операційної діяльності другого, є основою для розгляду групи як єдиної господарської одиниці. Теоретичною базою для розгляду холдингової групи як єдиної господарської одиниці є концепція «економічної єдності взаємодіючих компаній». Застосування концепції економічної єдності взаємодіючих компаній потребує спеціальних принципів консолідації звітів окремих підприємств групи у звітність групи як єдиного цілісного господарюючого суб'єкта, а саме: принципу повноти; принципу власного капіталу; принципу постійності методів і оцінок, що використовуються для

консолідації; єдиних методів оцінки; єдиної дати складання звітності [6]. Застосування цих принципів у поєднанні зі структурними, організаційно-правовими і функціональними характеристиками холдингів визначають особливості як організації системи обліку в цілому, так і всіх її елементів, у тому числі основного елемента - облікового процесу.

Таким чином, організація облікового процесу в агрохолдингах полягає в організації облікового процесу окремо для кожного рівня структури агрохолдингу з урахуванням потреб формування інформації: для материнської компанії, для дочірніх підприємств і для холдингу в цілому.

В більшості агрохолдингів для отримання необхідної інформації в кожному підприємстві групи створена бухгалтерська служба, що здійснює повний цикл облікових процедур від первинного обліку до складання звітних форм управлінського та фінансового обліку. Це зумовлює не лише витрати на утримання додаткового облікового персоналу, а й затримку в отриманні звітної інформації бухгалтерією головного підприємства, що помітно знижує її якість. Наявність великих розривів в часі між моментом отримання бухгалтерської інформації та моментом її використання перешкоджає підвищенню ефективності діяльності агрохолдингів.

Висновки. Організація бухгалтерського обліку має істотне значення для задоволення потреб управлінського персоналу в інформації, яка є підставою для пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання, забезпечує збереження майна власника та точне визначення результатів діяльності. Тому організація обліку певного підприємства потребує постійного вдосконалення.

Враховуючи особливості діяльності агрохолдингів, та процесу формування облікової інформації вважаємо, що з метою своєчасного отримання управлінської інформації та підвищення ефективності їх діяльності необхідно здійснювати організацію обліку за рахунок використання централізованої форми обліку з розробкою форм управлінської звітності для певного агрохолдингу. Така організація буде сприяти скороченню витрат на отримання інформації та підвищенню її якості. В подальшому можливо розробити електронну звітність в середині агрохолдингу.

Список використаних джерел:

1. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? // Серія консультативних робіт [AgPP No 21] – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/Agriculture_dialogue/2008/AgPP_21_Ukr.pdf

2. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 576 с.

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.99 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>

4. Зеліско І.М. Особливості розвитку організаційно-правових форм інтеграційних аграрних формувань / І.М. Зеліско // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2012_5/39.pdf

5. Коробова Н.М. Організація бухгалтерського обліку аграрних підприємств. / Н.М. Коробова // автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 – Національний університет біоресурсів і природокористування України кабінету міністрів України. – Київ. – 2011. – 24 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/12321/1/Коробова.pdf>

6. Лозовицький С.П. Методичні і організаційні аспекти обліку й аудиту холдингових компаній : автореф. дис на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / С.П. Лозовицький - Львів, 2004. - 21 с.

7. Любар О.О. Місце та роль облікового підрозділу на підприємстві. / О.О. Любар // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NIT_2008/Tethis/Economics/27721.doc.htm

8. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / За редакцією В.С. Леня – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.

9. Чупахина Н.И. Методология управленческого учета в агрохолдингах / Н.И. Чупахина // автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.12 ; Москва. гос. ун-т. им. М.В. Ломоносова — Моска, 2010. — 47 с. — русс. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.econ.msu.ru/cmt2/lib/a/1566/file/Chupahina.pdf>

Майданевич Ю.П.
Особенности организации учета в агрохолдингах

В статье обоснована необходимость организации учета на предприятиях. Приведены особенности учета, формирования и передачи учетной информации, в агрохолдингах и влияние организации их деятельности на организацию учета. Обоснована необходимость постоянного совершенствования организации учета в агрохолдингах с целью ускорения получения информации для управления предприятиями и своевременного реагирования на

Maidanevych Y.P. Features of organization of account are in the agrarian holdings

In the article the necessity of organization of account is grounded on enterprises. The features of account, formings and passing to accounting information, are resulted, in agrarian holdings and influence of organization of their activity on organization of account. The necessity of permanent perfection of organization of account is grounded for the agrarian holdings with the purpose of acceleration of receipt of information for a management and timely reacting enterprises on changes in a market environment.

изменения в рыночной среде.

Ключевые слова: учет, учетная информация, управленческая информация, организация учета, агрохолдинг, дочернее предприятие, материнское предприятие

Keywords: account, accounting information, administrative information, organization of account, agrarian holding, associated company, maternal enterprise